

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Лиляна Василева Василева

член на научно жури за дисертационния труд

на Радостина Генчова Николова на тема „Фразеологизми с опорни думи, свързани с морето в български и гръцки език“ – за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Общо и сравнително езикознание“,

професионално направление 2.1. Филология,

област на висше образование 2. Хуманитарни науки

с научен ръководител доц. д-р Радослав Цонев

Радостина Генчова Николова е родена на 17 октомври 1987 г., гр. Перник. Средното си образование завършва в родния си град, а висшето в ЮЗУ „Н. Рилски“ през 2010 г., специалност „Приложна лингвистика“. Тя е магистър по „Стопанско управление“ (ЮЗУ „Н. Рилски“ 2013 г.). От 2010 до 2015 г. преподава английски и гръцки език в училище за чужди езици ALEXANDER, гр. Благоевград. В момента е експерт „Международно сътрудничество“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград.

Дисертационният труд (304 с.) се състои от увод, две глави, в които са разгледани съответно външната форма и семантиката на фразеологизмите, които се анализират в разработката, заключение, показатели на фразеологизмите в български и в гръцки език и библиография. Темата на доктората е изключително актуална, съпоставката между двата балкански езика разкрива както чисто лингвистичните съвпадения и разлики, така и етнокултурна информация за двата народа.

В Увода Р. Николова поставя целта на изследването – в съпоставителен план да се анализират фразеологизмите с опорни думи, свързани с морето в български и гръцки, с оглед на тяхната външна форма и в семантичен аспект. За тази цел тя си поставя и множество конкретни задачи като: „... установяване на най-продуктивните опорни думи; разпределение на опорните думи по части на речта; разпределение на фразеологизмите по типове въз основа на структурната им организация; определяне на структурните модели на ФЕ за отбелязване на най-продуктивните сред тях; проследяване на проявите на вариантност при фразеологизмите; извършване на тематично-семантична класификация на фразеологизмите; описване на отразени в изследвания корпус от фразеологизми ценностни ориентации на българската и на гръцката културна общност;

отбелязване на случаи на общност и на национална специфика в образността във фразеологичните системи на двата езика“ и др.

Отново в Увода докторантката представя теоретичната рамка на дисертацията. Впечатляваща е нейната библиографска осведоменост, критичността ѝ към научните публикации (български и гръцки) по фразеология, не са пропуснати дори отделни статии по темата. Радостина Николова ясно определя методологичните принципи, които ще следва и ги прилага последователно в целия докторат.

Основен метод на проучването е дескриптивният метод, чрез който синхронно (материалът е ексцерпиран основно от публикуваните през последните години речници и изследвания) и комплексно се описват и анализират особеностите на българските и гръцките фразеологизми. Освен това, тъй като се изследват два неродствени езика се прилага и конфронтативният метод, а в труда е включен и количественият метод (много интересни са данните, които привежда Радостина Николова в процеса на описание), както и метода на етнолингвистичния анализ.

Корпусът от български (168 броя) и гръцки (311 броя) фразеологизми се изследва основно в две глави от дисертацията. Последователно първо за български език, а след това и за гръцки фразеологичните единици са анализирани с оглед на формата им, като основно се определят два типа: структурен тип *словосъчетание* и структурен тип *изречение* (по-голямата част от ФЕ са със структура на просто изречение от отворен тип), подробно са представени опорните думи (съществителни имена, прилагателни, глаголи), посочва се и тяхната продуктивност в двата езика, срв. напр. ; *тежка гемия* ‘1. човек, който извършва всичко мудро, бавно, който трудно взема решение, мъчно предприема нещо и забавя всичко; мудар, бавен човек; 2. (ирон.) важен човек’; *едра риба* ‘богат, важен, заемащ видно място е някаква област човек’.

Докторантката посочва, че и в двата езика най-често варира глаголят, следван от съществителното. Рядко може да бъде отбелязана вариация на служебни думи – предлози. Най-често срещаната вариантност и в двата езика е лексикалната, когато някой от компонентите на ФЕ е заменен с друг лексикален елемент. Ще посоча само един пример, като искам тук да подчертая, че използването на схеми и таблици (в главата, посветена на семантиката) е много добро решение на Радостина Николова, което прави възприемането и четенето на сравнителното изследване по-лесно (*гълтвам / глътна; захапвам / захая; лапвам / лапна; налапвам / налапам – въдицата*).

Важен е изводът на докторантката, че „най-продуктивните опорни думи във всеки от двата езика значително се припокриват“ и че има доста „сходства по

отношение на лексикалното градиво и неговата структурна организация. Логично обяснение на това явление може да се търси във факта, че става дума за два езика, които, макар и неродствени, се намират в многовековен активен контакт“.

Във втората глава Радостина Николова анализира фразеологизмите с оглед на семантика им, като посочва, че тяхното единно значение е постигнато чрез посредничеството на образ, извлечен косвено от съвкупността на преките значения на лексикални единици, формиращи фразеологичните единици. Авторката представя случаи на полисемия, синонимия (посочени са множество синонимни редове и в двата езика), антонимия (*вървя срещу течението* ‘противопоставям се на общоустановеното, общоприетото’ и *вървя по течението* ‘действам по общоустановените норми; не се противопоставям на общоустановеното, общоприетото’).

Частта, в която се извършва тематична класификация на фразеологизмите в български и гръцки с оглед на етнокултурния фактор при фразеологичната номинация, е безспорно постижение в доктората. Разпределението на материала в различни групи и подгрупи (Фразеологизми, които назовават процеси, състояния и свойства на човешката психика; Фразеологизми, които назовават физически действия и състояния на човешкото тяло и т.н.), показва изключително добро владение както на теоретичните постановки, така и на конкретния емпиричен материал. Смятам, че за да се извърши такова прецизно разграничаване е необходим и езиков усет, който Радостина Николова несъмнено притежава.

Важни са изводите, които докторантката прави в Заключение на дисертацията. Според мен два от тях са основните: 1. Основната част от фразеологичните единици и в български, и в гръцки са ориентирани към човека и представляват предимно характеристики на човешки качества, действия и състояния и 2. Много голяма част от фразеологизмите и в български, и в гръцки се отличават с пейоративност, т.е. тяхната употреба показва неодобрително, пренебрежително, иронично или подигравателно отношение на говорещия към обекта на вторично назоваване (което още веднъж доказва експресивната природа на фразеологизмите).

В дисертацията са включени и два показалеца – на фразеологизмите с опорни думи, свързани с морето в българския език и на фразеологизмите с опорни думи, свързани с морето в гръцкия език (тези показалци всъщност са своеобразни речници), както и списък на библиографията.

От направения преглед на доктората става ясно, че трудът на Радостина Николова е изпълнен на високо професионално ниво. Авторефератът, обемен като самата работа, отговаря на съдържанието ѝ. Николова има 3 публикации по темата

на дисертацията. Тя е декларирала, че не е включила в работата си чужди текстове, идеи, които да представи като нейни; аз също не забелязах проява на плагиатство в дисертацията.

Библиографията към работата и към автореферата е богата и отразява отличното познаване на научната проблематика от Р. Николова.

Като оценявам най-високо дисертацията, с пълна убеденост давам своя положителен вот за присъждането на докторантката Радостина Генчова Николова научната и образователна степен „доктор“.

02. 04. 2023 г.
София

Член на журито:
(Доц. д-р Лиляна Василева)

STATEMENT

from Assoc. Prof. Dr. Lilyana Vasileva Vasileva

member of the scientific jury for the dissertation thesis of Radostina Genchova Nikolova on the topic "Phraseologisms with key words related to the sea in Bulgarian and Greek languages" for awarding the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific

specialty "General and comparative linguistics",

professional field 2.1. Philology, higher education area 2. Humanities

with scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Radoslav Tsonev

Radostina Genchova Nikolova was born on October 17, 1987 in Pernik. She completed her secondary education in her hometown, and her higher education at the Southwest University "N. Rilski" in 2010, specialty "Applied Linguistics". She has a Master's degree in "Business Administration" (Southwest University "N. Rilski" 2013). From 2010 to 2015, she taught English and Greek at the ALEXANDER Foreign Language School, Blagoevgrad. She is currently an "International Cooperation" expert at the Southwest University "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

The dissertation work (304 p.) consists of an introduction, two chapters, in which the external form and semantics of the phraseological units that are analyzed in the work are examined, a conclusion, indexes of the phraseological units in Bulgarian and in Greek, and a bibliography. The topic of the thesis is extremely relevant, the comparison between the two Balkan languages reveals both purely linguistic coincidences and differences, as well as ethno-cultural information about the two peoples.

In the Introduction, R. Nikolova states the purpose of the research - to analyze phraseological units with key words related to the sea in Bulgarian and Greek, in terms of their external form and in a semantic aspect, in a comparative plan. To achieve her goal, she also sets herself a number of specific tasks such as: "... establishing the most productive key words; distribution of key words by parts of speech; distribution of phraseological units by types based on their structural organization; defining the structural models of phraseologisms to mark the most productive among them; tracking variations

in phraseologisms; carrying out a thematic-semantic classification of phraseological units; describing the value orientation of the Bulgarian and Greek cultural communities reflected in the studied corpus of phraseology; highlighting cases of commonality and national specificity in the imagery in the phraseological systems of the two languages", etc.

Again, in the Introduction, the doctoral student presents the theoretical framework of the dissertation. Her bibliographic awareness is impressive as well as her criticism towards scientific publications (Bulgarian and Greek) on phraseology, not even individual articles on the subject have been omitted. Radostina Nikolova clearly defines the methodological principles she will follow and applies them consistently throughout her PhD work.

The main method of the study is the descriptive method, through which the peculiarities of Bulgarian and Greek phraseology are synchronously (the material is extracted mainly from the dictionaries and studies published in recent years) and comprehensively described and analyzed. In addition, since two non-related languages are studied, the confrontational method is also applied, and the quantitative method is also included in the work (the data that Rodostina Nikolova provides in the process of description are very interesting), as well as the method of ethnolinguistic analysis.

The corpus of Bulgarian (168) and Greek (311) phraseological units is mainly studied in two chapters of the dissertation. Consecutively, first for Bulgarian, and then for Greek, the phraseological units were analyzed with regard to their form, where two types were mainly defined: *phrase* structure type and *sentence* structure type (the majority of phraseologisms have the structure of a simple open-type sentence), the key words (nouns, adjectives, verbs) are presented in detail, their productivity in both languages is also indicated, cf. e.g.; *тежка гeмия* /*tezha gemiya*/ 'heavy sailing boat' 1. a person who does everything sluggishly, slowly, who hardly makes a decision, hardly undertakes anything and delays everything; sluggish, slow person; 2. (iron.) an important person'; *едpa пyбa* /*edra riba*/ 'big fish' 'rich, important, occupying a prominent place person'.

The doctoral student points out that in both languages the verb followed by the noun most often varies. A variation of prepositions can rarely be noted. The most common variable in both languages is lexical, when one of the components of the unit is replaced by another lexical item. I will give just one example, emphasizing here that the use of diagrams and tables (in the chapter devoted to semantics) is a very good decision made by Radostina Nikolova, which facilitates the perception and reading of the comparative study (*гълтвам / гълтна* – to swallow; *захапвам / захапя* – to bite; *лапвам / лапна* – to put in the mouth; *налапвам / налапам* – to gulp *въдицата* – the fishing rod) (to believe what others say).

The doctoral student makes an important conclusion claiming that "the most productive key words in each of the two languages significantly overlap" and that there are many "similarities in terms of the lexical building and its structural organization. A logical explanation of this phenomenon can be the fact that we are talking about two languages which, although not related, have been in active contact for many centuries".

In the second chapter, Radostina Nikolova analyzes phraseological units in view of their semantics, pointing out that their unified meaning is achieved through the mediation of an image derived indirectly from the set of direct meanings of lexical units forming the phraseological units. The author presents cases of polysemy, synonymy (numerous synonymous lines are indicated in both languages), antonymy (*go **against** the current* 'I oppose the generally established, generally accepted' and *go **with** the current* 'I act according to the generally established norms; I do not oppose the generally accepted').

The part in which the thematic classification of phraseological units in Bulgarian and Greek is carried out in view of the ethno-cultural factor in the phraseological nomination is an indisputable achievement in the thesis. The distribution of the material into different groups and subgroups (Phraseologisms that name processes, states and properties of the human psyche; Phraseologisms that name physical actions and states of the human body, etc.) shows an extremely good mastery of both theoretical propositions and concrete empirical material. I believe that in order to make such a precise distinction, a linguistic aptitude is also necessary, which Radostina Nikolova undoubtedly possesses.

The author makes important conclusions in the end. In my opinion, two of them are critical: 1. The main part of the phraseological units in both Bulgarian and Greek are human-oriented and mainly represent characteristics of human features, actions and states, and 2. A large number of the phraseological units in both Bulgarian and in Greek are distinguished by pejorativeness, i.e. their use indicates a disapproving, dismissive, ironic or mocking attitude of the speaker towards the object (which once again proves the expressive nature of phraseological units).

The dissertation also includes two indexes - of phraseological units with reference words related to the sea in Bulgarian and of phraseological units with reference words related to the sea in Greek (these indexes are actually a kind of dictionary), as well as a list of the bibliography.

The review of the doctoral thesis shows that Radostina Nikolova's work was performed at a high professional level. The abstract, voluminous as the work itself, corresponds to its content. Nikolova has 3 publications on the topic of the dissertation. She has declared that she has not included in her work other authors' texts and ideas to present as her own; I personally did not notice any plagiarism in the dissertation either.

The bibliography included to the work and to the author's abstract is comprehensive and reflects R. Nikolova's excellent knowledge of the researched topic.

Having assessed the dissertation accordingly, I vote with conviction that PhD student Radostina Genchova Nikolova be awarded the scientific and educational degree "Doctor".

02 April 2023
Sofia

Member of jury:
(Assoc. Prof. Dr. Lilyana Vasileva)